

**Ministerieel besluit houdende bescherming als monument
van 6 hoeves te Peer**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND,

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, l, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2004 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009;

Gelet op de ministeriële besluiten van 24 september 2007 en 23 januari 2008 houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare hoeves en dorpsgezichten te Peer;

Gelet op het ministeriële besluit van 11 februari 2009 houdende termijnverlenging van een ontwerp van lijst van 11 als monument te beschermen langgestrekte hoeves en 2 dorpsgezichten te Peer;

Gelet op het ministeriële besluit van 11 februari 2009 houdende termijnverlenging van een ontwerp van lijst van 8 als monument te beschermen langgestrekte hoeves in Peer;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 02 april 2009,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004 en 10 maart 2006 en 27 maart 2009:

1° Wegens de historische, historische in casu architectuurhistorische en volkskundige waarde:

- als monument:

u-vormige hoeve "Ooievaarsnest", gelegen te Peer (Grote-Brogel), Hoogstraat 4; bekend ten kadaster: Peer, 3e afdeling, sectie D, perceelnummers 508A/DEEL, 509, 510, 511D, 514D, 515B, 516C.

2° Wegens de historische, historische in casu architectuurhistorische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

semi-gesloten hoeve, gelegen te Peer (Grote-Brogel), Mgr. Broekxstraat 5-6; bekend ten kadaster: Peer, 3e afdeling, sectie C, perceelnummers 280D/DEEL, 284H, 284K, 286M/DEEL, 290N/DEEL.

3° Wegens de historische, historische in casu architectuurhistorische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

voormalige langgestrekte hoeve, gelegen te Peer (Peer), Kleine Dijk 4; bekend ten kadaster: Peer, 1e afdeling, sectie C, perceelnummer 887X.

4° Wegens de historische, historische in casu architectuurhistorische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

voormalige langgestrekte hoeve, gelegen te Peer (Peer), Voortstraat 9; bekend ten kadaster: Peer, 1e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 28H/DEEL, 30K.

5° Wegens de historische, historische in casu architectuurhistorische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

langgestrekte hoeve met parallel dienstgebouw, gelegen te Peer (Wijchmaal), Bovenstestraat 3; bekend ten kadaster: Peer, 4e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 926E, 927F, 933G/DEEL.

6° Wegens de historische, historische in casu architectuurhistorische en sociaal-culturele waarde:

- als monument:

langgestrekte hoeve, gelegen te Peer (Grote-Brogel), Beckershofweg 3; bekend ten kadaster: Peer, 3e afdeling, sectie B, perceelnummer(s) 285C, 286C.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het uitzonderlijke karakter van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

1. Peer (Grote-Brogel): Ooievaarsnest, gelegen Hoogstraat nr. 4:

De *historische* waarde wordt als volgt omschreven:

De historische waarde ligt in de rijke documentatie qua teksten, tekeningen en cartografisch materiaal, waaronder documenten in het Rijksarchief van Hasselt (Grote-Brogel, schepenbank) en in het Nordrhein Westfälisches Hauptstaatsarchiv in Düsseldorf (Depositum Nesselrode-Ehreshoven). Verder was de boerderij, waarvan

de grondvesten zouden teruggaan tot de 13de eeuw, bezit van de heren van Grote-Brogel in het ancien régime. Het complex werd heropgebouwd na een brand in 1866. De historische in casu *architectuurhistorische* waarde ligt in de klassieke Kempische ordonnantie en in de traditionele verankerde baksteenbouw met vlechtingen en muizentanden.

De *volkskundige* waarde wordt als volgt omschreven:

De volkskundige waarde ligt in het feit dat de hoeve volgens een lokale mondelinge traditie het geboortehuis was van P. Bruegel de Oude, een tijdlang fungeerde als café en in de 18de eeuw diende als gevangenis van een aantal Bokkenrijders.

2. Peer (Grote-Brogel):Broekxhof,gelegen Monseigneur Broeckxstraat nr. 5-6:

De *historische* waarde wordt als volgt omschreven:

De historische waarde ligt in de eerste vermelding in 1492, in de kern die teruggaat tot de tweede helft van de 18de eeuw en in de aanduiding op historische kaarten, waaronder de Ferrariskaart en de Atlas van de Buurtwegen.

De *architectuurhistorische* waarde ligt in de klassieke Kempische ordonnantie en in de traditionele verankerde baksteenbouw met aandaken, vlechtingen, schouder- en topstukken, muizentand en uilengaten.

De *sociaal-culturele* waarde wordt als volgt omschreven:

De sociaal-culturele waarde ligt in het feit dat de hoeve het geboortehuis is van de sociale voorman Pieter Jan Broekx. De dienstgebouwen en aanwezige fruitbomen wijzen erop hoe het boerenbedrijf functioneert.

3. Peer (Peer): voormalige langgestrekte hoeve, gelegen Kleine Dijk nr. 4.

De *historische* waarde wordt als volgt omschreven:

De voormalige hoeve dateert uit het begin van de 20ste eeuw, daar ze niet wordt aangeduid in de Atlas van de Buurtwegen (1845), en werd in 1923 kadastraal opgetekend.

De historische, in casu *architectuurhistorische* waarde wordt als volgt omschreven: Traditionele kenmerken van de vrij gaaf bewaarde hoeve zijn de verankerde baksteenbouw, het zadeldak, de ordonnantie en de overhoekse muizentand. Het deels bewaarde houtwerk en de behouden innerlijke structuur en afwerking vormen een meerwaarde. Terwijl de westelijke zijgevel blind bleef ter bescherming tegen de felle westenwind, is de voorgevel naar het zonnige zuiden gekeerd.

De *sociaal-culturele* waarde wordt als volgt omschreven:

De ronde waterput achter het woonhuis, een meidoornhaag en een fruitboom aan straatzijde getuigen van de voormalige agrarische bedrijvigheid en wijzen aan hoe een boerenbedrijf functioneerde.

De hoeve ligt in open agrarisch gebied.

4. Peer (Peer): voormalige langgestrekte hoeve, gelegen Voortstraat 9.

De *historische* waarde wordt als volgt omschreven:

De langgestrekte hoeve werd mogelijk opgetrokken in 1870, terwijl het typische geknikte zadeldak in een later stadium werd aangebracht. Op de Ferrariskaart (1771-77) en in de Atlas van de Buurtwegen (1845) komt er op deze plek mogelijk reeds een ouder architecturaal element voor.

De historische, in casu *architectuurhistorische* waarde wordt als volgt omschreven: Traditionele kenmerken van de vrij gaaf bewaarde hoeve zijn de bouwwijze als verankerde baksteenbouw, de “klassieke” Kempische ordonnantie, de zadel- en lessenaarsdaken, de gecementeerde plint, de rechte muizentanden en de blinde westelijke zijpuntgevel. Een extra-meerwaarde ligt in het grotendeels bewaarde houtwerk.

De *sociaal-culturele* waarde wordt als volgt omschreven:

De meidoornhaag, de linden, de beuk, de tamme kastanjelaar en de waterput maken integraal deel van dit agrarisch complex en wijzen aan hoe een broerenbedrijf functioneert.

De hoeve, omgeven door weiland, ligt in de ankerplaats van de Dommel en de Bollisserbeek, in landschappelijk waardevol agrarisch gebied.

5. Peer (Wijchmaal): langgestrekte hoeve met parallel dienstgebouw, gelegen Bovenstestraat nr. 3.

De *historische* waarde wordt als volgt omschreven:

De hoeve “van Bollen op den Berg” werd opgetrokken in 1902, getuige de jaartalankers in de westelijke zijpuntgevel. Het dienstgebouw dateert van 1909 en 1929.

De historische, in casu *architectuurhistorische* waarde wordt als volgt omschreven: Traditionele elementen van deze gaaf bewaarde hoeve zijn de bouwwijze als verankerde baksteenbouw, de “klassieke” Kempische ordonnantie, de gecementeerde plint en analoog afgewerkte westelijke zijpuntgevel, de zadel- en lessenaarsdaken, de rechte muizentand en de uilengaten. Een extra-meerwaarde ligt in het grotendeels bewaarde houtwerk, alsook in de dito innerlijke structuur en afwerking.

De *sociaal-culturele* waarde wordt als volgt omschreven:

De omhaagde voormalige boomgaard, de linden ten zuidwesten, de meidoornhagen, de mestvaalt en het erf met veldstenen zijn essentiële exponenten van het boerenbedrijf. De hoeve ligt in open agrarisch gebied.

6. Peer (Grote-Brogel): langgestrekte hoeve, gelegen Beckershofweg nr. 3.

De *historische* waarde wordt als volgt omschreven:

De langgestrekte hoeve wordt reeds aangeduid in de Atlas van de Buurtwegen (1845) en dateert in kern uit de eerste helft van de 19de eeuw. Volgens de huidige eigenaar werd ze in 1916 na een brand heropgebouwd, aan erfzijde verbreed en opgehoogd, alsook ten westen van een bijkomende travee voorzien. Achteraan werd later een aanbouw aangebracht, eertijds varkensstallen, met haaks aansluitend bakhuis.

De historische, in casu *architectuurhistorische* waarde wordt als volgt omschreven:

Het gaat hier om een goed bewaard voorbeeld van een langgestrekte Kempische hoeve. Traditionele architecturale elementen zijn de verankerde baksteenbouw, het zadeldak, de ordonnantie met de voormalige koeienstal tussen woonhuis en dwarsschuur gelegen, de aflijnende overhoekse muizentand, de vlechtingen in de zijpuntgevels en het betraliede keldergat in de achtergevel, dat naar de opkamer verwijst. Het behouden houtwerk van vensters en deuren, deels onder houten

lateien, alsook de bewaarde interieurelementen, vormen een bijkomende meerwaarde.

De *sociaal-culturele* waarde wordt als volgt omschreven:

De fruitbomen rondom de hoeve, de beukenhaag aan straatzijde, de later aangebouwde varkenskoten en het dito bakhuis zijn typische componenten van het boerenbedrijf.

De hoeve is mooi gelegen in open velden, in landschappelijk waardevol agrarisch gebied. Ze maakt deel uit van de ankerplaats van de Vallei van de Abeek stroomopwaarts van Bocholt.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 23 juni 2006 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994 en 22 augustus 2006).

Brussel, 04 AUG. 2009

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand,

Geert BOURGEOIS